

Literatūra • menas • mokslas

DRAUGAS — šeštadieninis priedas

2000 m. gruodžio 23 d.

Nr. 249 (47)

Saturday supplement December 23, 2000

No. 249 (47)

Kūdikis iš neprieinamos šviesos

Kun. Viktoras Rimšelis, MIC

Šv. Jono evangelija prologe atskleidžia mums didelę paslaptį, kad Jėzus vaikelis, gimęs kotelėje, kur tik jautis nuo šaltio buvo uždarytas, yra tasai, per kurį visa yra atsiradę, ir be jo neatsirado nieko, kas tik yra atsiradę (Jn. 1, 2). Atseit, Jis yra visų pasaulių sutvėrėjas. Pasaulio sutvėrėją vadiname Dievu. Tai yra begalinė, visagale amžinoji Būtis, savo gyvenime neturinti pradžios. Mūsų pasaulis turi savo atsiradimo pradžią iš Dievo. Todėl Jonas evangelistas sako, kad „pradžioje buvo Žodis. Tas Žodis buvo pas Dievą, ir Žodis buvo Dievas“ (1, 1).

Dievas savo amžinybėje yra kūrėjas. Kai mes sakome, kad mūsų pasaulis turi pradžią iš Dievo, tai savaime kyla mintis su klausimu, ką veikė Dievas prieš mūsų pasaulio sukūrimą. Kad Jis yra visoje savo amžinybėje kūrėjas, mums labai aišku, bet ar Jis sukūrė tokių pasaulių, kokiam mes gyvename, tai niekas negali pasakyti. Iš savo patirties mes žinome, kad kas turi pradžią, tai tas turi ir pabaigą. Kristus daug kartų kalbėjo apaštalams apie mūsų pasaulio pabaigą. Visa, kas yra sukurta, turi savo tikslą ir paskirtį. Šv. Povilas laiškė Kolosiečiams rašo: „Jis (Kristus) yra neregimojo Dievo atvaizdas, visos tvarinijos pirmgimis, nes Jame sutverta visa, kas yra danguje ir žemėje, kas regima ir neregima, ar sostai, ar viešpatystės, ar kunigaikštystės, ar valdžios, visa sutverta per Jį ir Jam. Jis yra pirma visų daiktų, ir visa Juo laikosi“ (1, 15-17).

Jeigu visa yra sukurta per Jį ir Jam, tai ir mes Jam priklausome. Išeitų, kad mūsų regimasis pasaulis yra sukurta taip pat ir dėl mūsų. Dievas gyvena neprieinamoje šviesoje. Tas Kalėdų Kūdikis atėjo pas mus iš neprieinamos šviesos, kad mums būtų prieinamas kaip bejėgis kūdikis, bet Jis yra tasai kūrėjas, per kurį atsirado mūsų pasaulis. Daugybė žmonių yra nusivylę mūsų regimuoju pasauliu, kurį pavadino ašarų pakalne.

Kai Kalėdų tyliąją naktį žvelgi į dangaus žibancias žvaigždes, iš sielos gelmių iškyla klausimas, kodėl Dievas sau ir mums sukūrė tokį pa-

saulį, kuriame tiek ašarų išlieta, tiek kraujo pralieta. Dievas visoje savo amžinybėje neturėjo patirties, ką tai reiškia kentėti ir numirti. Mes žinome, kas yra kentėjimas, bet neturime jam aptarimo. Tai gal ir Dievui reikia tokio pasaulio, kokiam mes gyvename, kad savo amžinybėje turėtų patyrimą apie kančią ir mirtį. Dievas yra begalinė meilė ir nuo amžių turėjo nutarimą įsikūnyti ir tapti žmogumi, kad galėtų būti prieinamas visai žmonijai ir kad galėtų prabilti į savo žmones žmogaus kalba ir žmogaus lūpomis. Šis mūsų pasaulis yra tik praeinamasis kelias į amžinybę. Dievo Sūnus įsikūnijimo ir tapo žmogumi, kad paruoštų mus amžinajam gyvenimui. Reikėjo Mesijo, reikėjo įsikūnijimo, kad Dievas prabiltų į savo žmones žmonių kalba. Ta Dievo žmogiškoji kalba iki dabar išsilaukė per apaštalių evangelijos skelbimą.

Visa žydų tauta laukė ateinančio Mesijo. Visi pranašai skelbė, kad ateis Mesijas. Apie įsikūnijimo paslaptį, kad Dievo Sūnus taps žmogumi ir gyvens tarp mūsų, niekas negalėjo net pasapnuoti. Dievas gyvena neprieinamoje šviesoje. Niekas nēlaukė tokio Mesijo, prie kurio visi galės prieiti, kaip prie mažo vaikelio. Pranašai skelbė, kad Mesijas užims Dovydo sostą, išlaisvins visą tautą iš nelaisvės. Visos

tautos ir karalystės turi suklupti po Jo kojomis. Pranašas Izaijas skelbė žydų tautai apie Mesiją, kad „Viešpats duos jums ženklą. Štai ta mergelė laukiasi. Ji pagimdys sūnų ir pavadins jį Manuelio vardu. Varške ir medumi jis maitinsis, kai mokės atvesti, kas pikta ir rinksis, kas gera (Iz. 14-15). Pranašas Izaijas visai žydų tautai skelbė nepaprastą taiką ir ramybę. „Tada vilkas viesės pavys, leopardas gulės su ožiuku. Veršis ir liutas ganysis kartu, juos prižiūrės mažas vaikas. Karvė ir lokys bus kaimynai, kartu gulės jų jaunikliai. Liutas ēs šiaudus kaip jautis. Kūdikis žais prie angies landynės, mažylis kiš ranką į gyvatės urvą. Visame mano šventajame kalne nebus vietos jokiai skriaudai“ (Iz. 11,6-7).

Šitokio Mesijo žydų tauta dar ir dabar laukia. Kristaus užgimimo metu negalime žydų tautos kunigų, Rašto žinovų, fariziejų ir seniūnų išteisinti už tokį akumą, kad Mesijas atėjo pas savuosius, o savi tie jo nepriėmė. Kai iš Rytų atkeliavo išminčiai, kuriuos mes vadiname karaliais, Erodas pasiūkė Rašto žinovus. Šie tiksliai pasakė, kur yra gimęs Mesijas, kad Jis turi būti užgimęs Betliejuje. Iš Rytų šalies išminčiai dievišką vaikėlį surado, bet žydų kunigai, Rašto žinovai, fariziejai Jo nesurado.

Pieš. G. Didelytės

Marija Macijauskienė

KŪČIOS

Kaip baltas angelas
Virš miško skrido,
Atėjo Karalaitis iš tamsos. —
Iš žydinčių sode alyvų
Jis meldė Žemei,
Meldė Žemei Meilės ir Šviesos.

Ir širdyse staiga pražydo gėlės, —
Kam purpuro, kam vakaro žaros...
Ir žmonės kėlės, kėlės
Iš pagriovių, nuo purvo kelio, iš audros.

Ir stalias lino staltiese nušvito. —
Susėdo tūkstančiai jaunų žmonių,
Ir tie, kur vargo buvo pavaryti,
Apsigaubė šviesos rūbu.

Skaidros lašė, stiprios šviesos
Sraute Marija supa Kūdikį,
Sąpuoja mūsų Žemę, —
Nurimk, nurimk...

Ir žiemą, giliam viduriui,
Lelijos baltos galvas kelia.

Per debesis keliauja
Viešpats susimąstęs, —
O žemėje — skerdynės,
Prievarta ir godulio užspaustos
Akyš ropinėja po miestus
Ir kaimus... Prie medžio prisišlieję
Šunes kaukia, tarytum tūkstančiai
Mirčių atplaukia į nuniokotas
Turčių pusplukes erdves.

Per debesis keliauja Viešpats,
Per debesis keliauja Viešpats!
Ir Jis nuspręs. —

Iš lyrikos rinktinės
Kaip rikšmas, prabėgantis medžių viršūnėm.

Kornelijus Jazbutis

KŪČIŲ PAŠNEKESYS

Snaigės krenta Kalėdų vakarą —
„Mamyt, paduok man pieno“.
Šaltis išraižo stebuklingai langus —
„Vaikeli, tau jau nebereikia pieno“.

Kūtėje eriukas kalbasi su žalmarge,
Ir šienas guli po staltiese.
„Užklok mane, mama,
Baltučiu, ką tik prisnigtu sniegu“.

Tyla uždengė žemę
Balta vakaro šarma.
„Aš taip norėčiau sugrįžti, mama,
Prie Tavo paruošto kūčių stalo...“

Balys Auginas

ŠIRDIS ANT PRAKARTĖLĖS
ŠIENO

Pro Dievo langą
Maža žvaigždėlė žvelgia —
Ten žemėje — tamsu,
Tad mėnesienos šviesą dalgę
Šiai naktiai angelas paliko
Spindėti virš dausų —

O žemėje žmogus
Šią naktį tylią
Pajunta šviesą širdyje —
Atgimę amžiai tie pražilę
Vel švenčia Kūdikio gimimą
Palaimintoj Kalėdų naktį —

Ir veda mus žvaigždė
Į kūdikio vargingą prakartėlę,
Kurioj du tūkstančiai
Kalėdinių žvaigždžių
Užgeso praeity — —
Tu šiąnakt neški savo širdį —
Raudoną meilės gelę —
Padėki Kūdikui ant šieno
Ir jausi jį arti, arti
Savoj širdy, tylioj naktį — — —

Iš ką tik išleisto B. Augino poezijos rinkinio
Namų pašvaistė.

Alfonsas Tyruolis

KALĖDOS

Medžiai liūdni ir be lapų
Graudųjį liūdesį gieda —
Prarastą vasarą,
Prarastą saulę ir žiedą.

Bet iš toliosios šiaurės atlekęs
Atsimuša vėjas
Į dieviško Kūdikio šypsnį —
Nutyta gražiai sušvelnėjęs.

Ir nuo to šypsnio saulėto
Audros nurimo, ir gėlės
Jau, rodos, seniai išmirę
Žydeti vėl kėlės.

Jonas Strielkūnas

KALĖDŲ DIENA

Rūškaną Kalėdų dieną
Giesmę atmena ausis:
„Gul šiandieną jau ant šieno
Kūdikelis gimusis“.

Ir tu visas kaip vaikystėj
Ištirpti toje giesmėj,
Gal iš tikro Sūnų vystė
Tavo tėvo daržinėj?

Gal iš tikro, Jis dar guli
Daržinėj toj nugriautoj,
Nes — iš kur šviesa didžiule
Tavo sieloj nusiaužtoj?

1998.XII.25

Romualdas Kisielius

VĖL KALĖDOS

Vel gaudžia varpai,
ir rogutės vėl skamba,
lyg skriedamos sniego taku.
O šaltis igudęs
štai pašo ant lango
gėles kristalinių laukų...

Vel spindi vainikai,
ir tvиска vėl žvakės,
sužibę namų languose.
Vel puošiasi miestai
Kalėdų eglutėm,
o širdys — Kalėdų dvasia...

LIETUVIŠKA EGLUTĖ

Kad būtų ji gražiausia,
kad būtų ji balta,
su šiaudinukais puošia
eglutę mūsų tauta.

Iš paprastų šiaudelių
išlanksto žvaigždeles,
žiemos baltąsias snaiges,
kaip žydinčias gėles...

Paskiau jas sukabina
žvakių šviesoje
ir spindi jos kaip tikros
eglutės šakose.

Lietuviška eglutė,
šiaudeliais išpuošta.
Tokios neturi žemėj
jokia kita tauta.

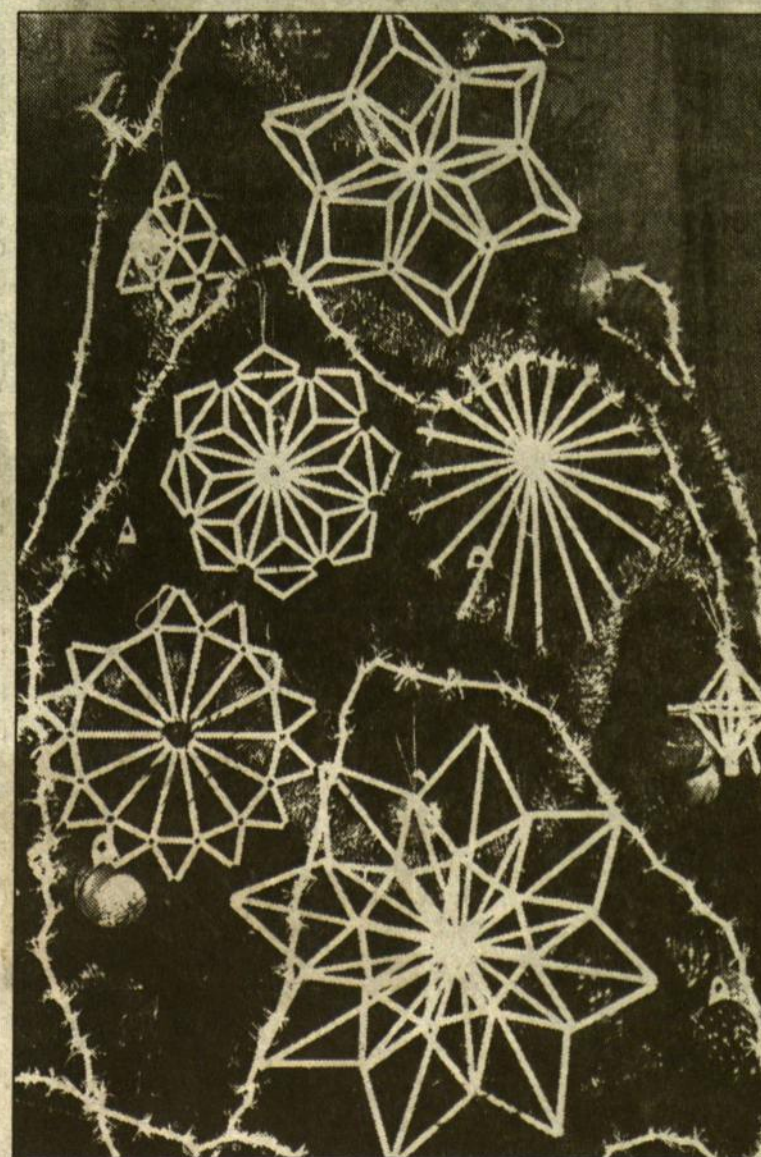
Rasa Fedoravičiūtė

KALĖDINIS SAPNAS

Mieli veidai, kalėdinė eglutė
ir šaltio rankų antspaudai lange...
Mamos pyragų kvapas ir močiutė.
Trapi plotkelė lūžta jos delne.

Sugirgžda durys. Aš laiminga krykščiu.
Kalėdų senis! Šitiek dovanų!
Šaltų ugnelių upeliukai trykšta...
Atsidūstu staiga, ir... prabundu.
Viena.
Čikaga.
Sninga už langų.

2000 m. Kalėdos

Romualdo Kisieliaus nuotrauka.

Vasara, žmogus ir prisiminimai

Simbolis

Viena pagrindinių meno sąvokų yra jo pajėgumas kalbėti simboliškai. Negyvieji daiktai yra atskirti nuo prasmių, jei šalia jų nėra mastinės ar jautinės būties. Tik tokia būtis pajėgia atverti paprastam daiktui visai kitas esmes, aukštesnes už jį patį. Žmogaus vaizduotė idėgiai jam įvaizdžius, kurie pakeičia ir iškelia negyvają būtį į dvasinių pavidalų sferas. Į šias sferas patenka ir paprasto žmogaus kasdienės trisios, kai jį aplanko kūryba dvelkiančios srovės.

Jaunystė

Nors sakoma, kad jaunystė savaime turi sparnus kilti, tačiau ir ji gali būti nuobodė ir kasdieniška. Ją prikelia iš miego įvalgi dvasia, kuri turi jėgą nunešti snaudžiančią būtį ten, kur paprastų daiktų visai nėra. Tai vieta, kur atsiranda įslaptintos prasmės, suteikiančios banaliai atrodantiems objektams naujas formas bei norą skristi į tolį.

Fotografijų paroda apie jaunystę

Š. m. spalio 20-31 d. Čikagoje vyko 29-oji kasmetinė lietuvių fotografijos paroda. Jos tema — jaunystė, vasara, vidurienis. Kokias semantines prasmes joje užtikome? Parodoje matėme jaunų žmonių atvaizdus, patalpintus įvairiose situacijose. Ekspozitai rikiavosi nuo portretų ir jaunatviškų šypsenų iki aktų ir ves-

tuvių, nuo gyvenimiškų akimirkų fiksavimo iki kompiuterinių mandrybių. Netrukus vairsiškos nuotaikos ir kadruose apie gamtą — štai čia pastoralė apie laukuose besigančius gyvulius, ten — vaizdeliai apie ežero pakrantėje dokstančius jaunuolius, es. Užfiksuotų akimirkų panorama plati ir įvairiaspalvė (parodoje dalyvavo 169 fotomenininkai iš Lietuvos, Kanados, JAV ir Ukrainos), nušviečianti linksmuosius bei niūriuosius autorių santykius su vienmečiais, visuomene, gamta.

Tradiciniai elementai

Parodoje vyraavo tradiciniai elementai ir turinio, ir technikos požiūriu. Tai gyvenimo dokumentacija: taiklūs akimirkų medžioklė, portretai, įvykiai, tragiški ar juokingi fragmentai. Dauguma vaizdų buvo pagaminti patia lengviausia technika. Tai spalvotos fotografijos, nuspaustos fotografuojančio, atspausdinto laboranto. Kitos — juodai baltos. Spėju, kad didžioji jų dalis pačių fotomenininkų darbo produktai. Dėmesį atkreipė mūsų seniai pažįstamų veteranų darbai. Kaip įprasta, jų vaizduotė dar vis prisirišusi prie taiklaus dokumentinio momento fiksavimo (Požerskis, Šaulys, Ylevičius, Kairys, Žiziūnas). Žvelgiant paviršutiniškai, toks fiksavimas šiais laikais atrodo *deja vu*, arba angliškaiariant, *more of the same*, tačiau, reikia pripažinti, kad šios rūšies fotografavimas nebuvo banalus ankstesniais

laikais ir išliks įdomia klasika ir ateity. Parodos dalyviai pateikė šiek tiek judraus veiksmo kadru (Čiplys, Misiūnas, Daukšytė, Ragina, Jeriomina), bet dauguma pasišventė portreto autentiškumo, veido bruožuose užtinkamo susimastymo bei dvasinio elemento paieškoms (Macijauskas, Sutkus, Šutas, Kasiliauskis, Kanyš, Juraitis). Šios kategorijos vaizdai ir „veteranų“, ir jaunųjų bei pradedančiųjų mažai kuo skyrėsi. Fiksuoti veido rimtį moksleiviai (Vaškelytė, Botyriūtė, Mažonytė) sugeba ne ką blogiau už labai patyrusius. Pavyzdinga technika pasižymi studijoje atlikti darbai (Geležiūtė, Trublenkov, Savickas, Butyrinas, Bagdonavičius, Svitojus, Mackelienė, Nekrilov, Baltrušis). Panašūs paveikslai atlikti gamtoje išvengia studijai įprasto dirbtinio pozavimo (Čicirkienė).

Konceptualumo priedai

Bene stipriausiai užgaunantys jaunystės stygas buvo tie, kurie paprastą dokumentalmą pajavairino savitomis pridėtinėmis interpretacijomis. Labai įspūdingi du anonimo atsiųsti darbai, vaizduojantys išnyrančią baltą kaip sniegas vyriškio galvą ir tamsaus kolorito vandenį (Anonimas II). Žiūrovui vešli dirva pagalvoti, ką autorius norėjo tuo vaizdu pasakyti — vaiduoliška desperacija, o gal priešingai — viltingas žvilgsnis išsigelbėjus iš tamsos ir pamišusios šviesos?

Tas pats galioja ir aktų kūrėjams. Lyginant pateiktus aktų vaizdus, atsiranda akivaizdi praraja tarp tradiciškai nufotografuotų dailios figūros kūnų (Čekanavičius, Stoliarov, Šveina, Butyrinas, Stankevičius, Kuliešienė, Vaitkevičius, Vikšraitis, Karazinas, Ališauskas, Kuliešis, Arcimavičius) ir tų, kurie stengėsi nepasitenkinti vien kūno dailumu, o pažvelgti į jį simboliškai. Salės gale kabėjo jaunos merginos torso paveikslas (Anonimas I), nufotografuotas per žalumynus primenantį filtrą — ir jaunystė, ir vasara. Toliau, šviesos efektų žaismu kuriami jaunų kūnų suartėjimo vaizdai (Oraitė, Šimulis, Bulgakovas) — ir aktai, ir nenumaldomo jaunystės geismo išraiška.

Parodoje netrūko ir linksmų vestuvių nuotraukų (Suslavičius, Dapkevičius, Bočkus, Garla, Jeriomina, Daniūnas, Strioga, Jakštas). Dauguma — tipiškos, matytos. Išskirtinės šios koncepcijos — nuotaka eina tamsiais laiptais

Antano Sutkaus nuotrauka.

žemyn viena (Michelkevičienė) ir apgriuvusiam tvarte tolyn eina irgi viena (Cikanavičius). Kodėl viena? Kodėl žemyn, ar tolyn? Kodėl tamsu? Kodėl tvarte? Simbolika paslėpta, bet kaip tik dėl to vešli.

O kaip pavaizduoti jaunuoli patekusį į tragiškos desperacijos ar visiškos sumaišties narus? Tradicinė dokumentika leidžia „pagauti“ ir tokias akimirkas. Tačiau galima ir kitaip: nufotografuoti ir neviltingai puolusi jaunuoli tamsiame fone ir tame fone prieštis dar judesnių ir staigių potėpių, pabrėžiančių jo keblis padėties beviltingumą? Taip padarė Daina Lukaitė, laimėjusi parodos konkurse pirmą vietą. Šiai autorei kai kas prikiša, kad ji peržengia fotografijos ribas, griebdamasi tapybos priemonių. Anksčiau šis priekaištas gal ir būtų pagrįstas. Bet mes gyvename postmodernistiniais laikais, kurie mums rodo, kaip įvairių technikų tame pačiame kūrinyje sugretinimu, todėl šis priekaištas netenka galios.

Simbolizmas skaitmeninės technikos darbuose

Galbūt lengviausia meno kūrinyje kurti simbolius, pasitelkus pačią naujausią techniką — skaitmenines rašymo ir piešimo programas. Lengvumas čia yra reliatyvi sąvoka. Kas vienam lengva, kitam gali būti labai sunku. Be to, kompiuterininkui privalu nugalėti dirbtinumo problemas, kurios kyla iš to, kad jo kūrybos laukas susijęs su virtualia, o ne realia tikrove. Todėl ir jo sukurti simboliai daug kam gali atrodyti nerealiūs, stačiai fantasmagoriški. Antra vertus, reikia nepamiršti, kad kompiuteris pajėgus įsisavinti ir tikrovės vaizdus, juos greitinti, savaip interpretuoti bei sukurti autentiškų vaizdinių simbolių. Tokių simbolių kūrėjais šioje parodoje pasirodė esą net keli profesionalai pasiūšę kompiuterininkai — Paulauskas, Spitrys, Balkytė-Zubis, Vepštas, Antanavičiūtė, Šteleckij, Jasinevičius, Brazauskas, Kalvaitis ir kiti.

Algimantas Kezys

Įdomūs renginiai Čiurlionio galerijoje

Žmogaus ir gamtos vasara — tai naujasis katalogas, kuris vainikuoja 29-osios kasmetinės fotografijos parodos „Vidurienis — vasara — jaunystė“, įvykusios 2000 m. spalio 20-31 d. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, rengėjų ir kūrėjų darba. Parodos rengėjai — Budrio lietuvių fotoarchyvas ir Algimantas Kezys, visų kasmetinių fotografijos parodų siela ir katalogų sudarytojas, lapkričio 10 d. pakvietė į Jaunimo centro kavinę, dar kartą prisiminti parodą su katalogu rankose ir pirmąjį, tik ką iš spaustuovės atvežtą, įteikė mecenatėi dr. Mildai Budrienei, vadovaujančiai Budrio lietuvių fotoarchyvo fondui.

29-ojoje fotografijos parodoje dalyvavo 169 fotografai, kurių 127 daugiau kaip 18 metų, kiti — jaunieji iki 18 metų. „Jaunystė — tai vasaros karštis, pripildytas iki užsimiršimo akla romantika, ir beribiš maksimalizmas. Tai energijos ir egocentrizmo viršū-

Taigi, žvilgterkim, kaip fotografai įkūnijo pakiliausią žmogaus gyvenimo periodą: Vidurienį — Vasarą — Jaunystę“, taip katalogo įvade rašo Eglė Jaškūnienė. Dvi nuotraukos — Romualdo Vaitkaus katalogo viršelyje ir Romo Kasiliausko 4 psl.; įveda į parodos temą, dėstomą per dešimtį skyrių. Rūta Melinskaitė, poetiškai apibūdindama kiekvieno skyriaus nuotaiką, pirmajame primena: „Nuo tada, kai maždaug prieš pusantro šimto metų buvo išrasta fotografija, milijonai mūsų žemės paviršiuje jau nebeegzistuojančių veidų prisikėlė iš užmaršties. ...Mes esame nuopaveiksluoto gyvenimo knygos herojai. Ir tampame liudininkais mums nepažįstamų žmonių likimo“. 29-ojoje fotografijos parodoje vyresniųjų grupėje pirmą vietą (150 dol.) laimėjo Daina Lukas; antrą vietą (100 dol.) laimėjo Regina Oraitė, trečią — (50 dol.) laimėjo Jonas Strazdauskas. Jaunesniųjų grupėje pirmą vietą (75 dol.) laimėjo Rūta Risakovaite, antrą (50 dol.) laimėjo Aurelija Botyriūtė ir Neonilla Jeriomina, trečią — (25 dol.) laimėjo Greta Prikočkaitė. Vienintelei dalyvavusiai II premijos laimėtojai Reginali Oraitėi, premiją įteikė dr. M. Budrienė, mecenatė, Budrio lietuvių fotoarchyvo fondo įkūrėja.

29-osios kasmetinės fotografijos parodos katalogo viršelis.

Čia buvo vaisės: visi vaisinasi, kalbėjosi ir laukė antrosios meninės programos dalies — dokumentinio filmo „M. K. Čiurlionis sesers Valerijos Čiurlionytės prisiminimuose“.

1971 m. kai Valerija Čiurlionytė Karuzienė lankėsi Amerikoje, savo sūnau Romo Karuzos šeimoje, tuo pačiu tikėdamasi patikslinti turimą informaciją apie M. K. Čiurlionio paveikslą „Žinia“ ir susitikti su kai kuriais restauravimo žinovais, A. Kezys nufilmavo ją, pasakojančią prisiminimus apie broį. Išsaugojo šią juostą, o Čikagoje gerai žinomas lietuvių televizijos kūrėjas Arvydas Reneckis, gavęs ją, sukūrė, kaip pats paaikšino, istorinę postmodernistinę impresiją, kur Valerijos Čiurlionytės Karuzienės

portretą papildė gamtos vaizdai ir Čiurlionio paveikslai. Visą laiką klausomės autentiško pasakojančiosios balso: „Kai Kastukas buvo mūsų tarpe, mes visi buvome geresni. Šalia jo negalėjo būti nei blogo žmogaus, nei pikto jausmo. Jis kažkokia šviesa skleidė mūsų tarpe. Kiekvienas stengėsi būti geresnis“. Ir M. K. Čiurlionio muzikos. (Panaudoti pianisto Roko Zubovo įrašai).

„Muzika užpildė visą šeimos gyvenimą; ji buvo reikalinga kaip grynas oras, kaip saulė... — Tai buvo kažkoks dvasinis pasaulis, kuris koncentruodavo dėmesį, padėdavo perprasti kas gera ir vertinga“. 12 minučių susitikimui su moterimi, kuriai jos brolio M. K. Čiurlionio kūryba, jo palikimas ir tų darbų likimas, buvo tapęs pačiu pagrindiniu gyvenimo tikslu, suteikusių jai daug įkvėpimo ir pasiryžimo, yra nedaug, bet ramus, atydus jos žvilgsnis, balsas, pasakojantis apie vaikystę, namelius Druskininkuose, Raigardą, brolio kūrybą, leido dar kartą susikaupus, prisiminti jos parašytus žodžius: „Čiurlionis savo kūrybą jungia su nuostabių Lietuvos rytų Dainavos kraštu, kur skamba liaudies dainos, kur gilius miškus, plačias erdves skrodžia paukščių giesmės, kur padangių debesys įsijungia į vandens gelmių kelią... Visa jo kūryba — savo Lietuvos vėjais, miškų šlamės... MKC... atidaryk tą užburta visatos viešpatiją, kuri glūdi mūsų sielose!“

Šiais, jubiliejiniais Čiurlionio metais Lietuvoje buvo prisimintos ir M. K. Čiurlionio sesers, muzikologė prof. Jadvyga Čiurlionytė ir ilgametė M. K. Čiurlionio galerijos Kaune vedėja Valerija Čiurlionytė-Karuzienė, — didžiausią savo gyvenimo dalį atidavusios brolio kūrybinio palikimo išsaugojimui ir sklaidimui. Tą vakarą svečių tarpe buvusios Valerijos Čiurlionytės-Karuzienės dukraitė Daiva Karuzaitė ir jos mama Donata Karuzienė gavo dovanų tik ką matytą juostą „M. K. Čiurlionis sesers Valerijos Čiurlionytės prisiminimuose“.

Vakaro programą užbaigė dainininkė Audra, gražiu sodriu balsu, pritardama gitara, padainavusi keturias savo kūrybos dainas. Netruks prabėgti metai ir taip, kaip parodos „Vaikystė“ ir „Jaunystė“ jau praeityje, tenka visiems fotografijos mylėtojams ruošti trečiajam turnyrui — Rudenėlis, gyvenimo branda, derliaus nuėmimo metai. O tie, kurie domisi tik ką užsibaigusiais ir kitomis fotomenininko Algimanto Kezio su burtomis fotoparodomis, gali užsukti į *Draugą*, kur visada suras daug ką įdomaus ir gražaus, visą kūrybinį foto meno derlių.

Laima Krivickienė

Audronės Driskuvienės nuotrauka.

Agnė Mackevičiūtė 29-oje kasmetinėje lietuvių fotografijų parodoje. Jono Kuprio nuotrauka.

29-osios kasmetinės fotografijų parodos dalyviai. Jono Kuprio nuotrauka.

Dail. M. Paškevičiaus darbai

M. Paškevičius, lyg juokaudamas yra pasisakęs: „Gimiau Rygoje, motina-vilniūtė, tėvas-baltarusis, vedžiau lietuvaitę (dail. Oną Dokalskaitę), išmokau lietuviškai, išauginam Kaune gimusia dukrelę Alyją lietuvaitę, nuo 1944 m., kai pabėgom iš Minsko nuo komunistų, draugavom ir sutapom su lietuviais menininkais — Kaune, Kempteno stovykloje, New Yorke, Kalifornijoje... O, vis tik, lietuvių dailininkų šeimoje, juntu, esu laikomas svetimu. Nagi, aš pats nežinau, kas esu: pagal gimimo vietą — latvis, pagal motiną ir žmoną — lietuvis, pagal tėvą — baltarusis (tada bučiau Nicolay Paskevich); o, pagaliau — gal amerikietis? Bet, mano manymu, menas neturėtų būti varžomas jokių ribų ir mano Mūza, prisipažįstu, nedėvi jokio tautinio drabužio...“

Baigęs Meno akademiją Leningrade (1927), ten ir profesorius (1932). Turėjęs parodas Tretjakovo galerijoje Maskvoje, Leningrado akademijoje (gavęs nemažą pažymėjimą), Vokietijoje-Miunchene, Kemptene ir kitur. Nuo 1949 m. Amerikoje — parodos — New York Hammen, Shoeneman galerijose — Southampton, muziejuje, Long Island, NY. Nuo 1982 m. Kalifornijoje: su žmona dail. Ona Dokalskaite nemažiau parodų Šv. Kazimiero parap., Los Angeles, Bendruomenėi — labdaros tikslais.

Anaheim, CA. muziejuje 1998 m. abiejų su žmona darbų išstatyti parodoje, pavadinotoj „A Lifetime of Courage and Creativity“ (labdarai-muziejiaus pagerinimui). Ten jie dovanojo ir nemažai savų monografijų, išleistų — Dokalskaitės 1993, Mykolo P. — 1994 m. Daug tų monografijų nusiūsta ir Lietuvai — dovanų. Dailininkai yra prisitarę: „Iš meno kaip ir neuzdirbom. Pragyvenimui Mykolas dirbo architektūrinėje firmoje braižytoju, Ona — kitur. Nors vienas Mykolo kūrybos gerbėjas, amerikietis Michael Stanley, yra išgijęs net 50 jo paveikslų. Tas kolekcionierius ir jų parodą Anaheim muziejuje suruošė. Taip pat, kita paroda“.

Meno paroda Kalifornijos Misijų San Juan Capistrano bažnyčiai atstatyti. Tai buvusi graži, istorinė bažnyčia, bet laiko ir žemės drebėjimų jau

gerokai apgriauta. Michael Stanley pakvietė Mykolą Paškevičių ypatingai parodai: „Missions Art for Preservation Gallery“. Ten buvo vien Mykolo darbai, išstatyti per kelis šių metų mėnesius. Parodos tikslas: jei lankytojas patiktų kūrinius, už didesnę auką (bent kelių šimtų dol.) bažnyčiai būtų veltui duodama pasirinkto paveikslų kopija — tuo pasirūpina M. Stanley. Pasisekė! Turtingame Kalifornijos rajone atsirado meno mylėtojų ir labdaryų bažnyčiai: surinkta tūkstančiai.

Verta paminėti ir kitą gražų atvejį. Tai paroda Druskininkuose, krikščionybės jubiliejų paminėti.

Kai Lietuvą pasiekė nemažai Paškevičių meno albumų (jų leidėjo Algimanto Kezio dėka), susidomėta tomis monografijomis ir imtos planuoti dailininkų parodos. Ona Dokalskaitė, pakviesta 1999 m., nuvyko su vyru ir dukrele, nusivėždama nemažai kūrinių. Sėkminga paroda įvyko Radvilų rūmuose, Vilniuje, tęsėsi mėnesį. Muziejui ji padovanojo keletą vertingų paveikslų. Jie tada lankėsi ir Druskininkuose, kur susipažino su būsimos galerijos steigėju Adelbertu Nedzelskiu. Jis šiemet pakvietė dail. Mykolą Paškevičių su paroda krikščionybės jubiliejų paminėti.

„Impresijos“ — užrašyta parodos gražiam kataloge. Penkiolikos kūrinių (daugiausia akrilika) didžiosios tema — Kristaus nukryžiuojimas: Nukryžiuotojo biustas I ir II, tapyti 1979 m., Variacija Nukryžiuojimo tema — 1980, Nukryžiuojimas I-1980, Kristaus kancija (pastelė) — 1982, Nukryžiuojimas II-1985, Motinos sielvartas — Marija prie kryžiaus, 1990, Kristus dykumoje — 2000, Nuėmimas nuo Kryžiaus — 2000.

Kataloge dailininkas pasisako: „Juo platesnis ir gilesnis yra mūsų visų supratimas, tuo labiau artėjame prie Kristaus pamokymų. Du tūkstantmečiai techniško žmonių progreso tik sustiprino krikščionybės jausmą. Per mano ilgą gyvenimą — tai pirmoji personalinė paroda krikščionybės tema. Kristaus idėjos ir turinys yra amžini, žmogaus nepakeičiami — man lieka tik kurti savo personalinėje formoje“.

Iš Druskininkų paroda perkelta į Šiaulius, gal ir kitur. Parodos Druskininkuose žiūrovų atsiliepimų buvo daug lietuvių, anglų, rusų, baltarusių, lenkų, vokiečių kalba — matyt, tokia lankytojų įvairovė. Čia paminėsim keletą ryškesnių.

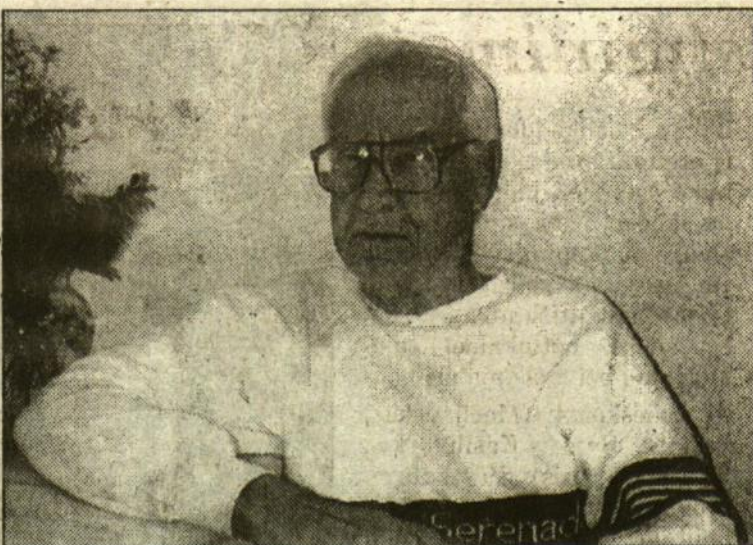
„Kristaus kancija, ypač šitaip ekspresyviai išgyventa, tikiu, išgyvenama ir parodos lankytojų, bet neprislegia. Iš jos sklinda šviesa į mūsų sielas, nes tai laisvai prisiimta Kancija ir Meilė“. Kun. Vaclovas Aliulis.

„Mykolui Paškevičiui, gražia ir prasminga paroda pradėjusiam Druskininkų dailės galerijos gyvavimą, acio ir sveikinam“. Vytautas Landsbergis.

„Širdingai dėkojame gerb. dail. M. Paškevičiui, taip dosniai atvėrusiam savo sielos gelmes, kurios per Dievo duotą talentą suvirpina mūsų dvasią ir pagilina tikrųjų vertybių supratimą“. Druskininkų tikybos mokytojos: Jolanta, Edita, Rima.

„Jūsų darbų meniškumas yra galingas ir įtaigus. Jaučiame Jus esant gilaus dvasingumo, tauraus meniškumo menininką“. Birutė Zalanskaitė, Druskininkų M. K. Čiurlionio m-ls mokytoja.

„Jaudinantiai nuteikia pirmoji ekspozicija Adelberto

Dail. Mykolas Paškevičius.

Nedzelskio kuriamo muziejiaus Druskininkuose. Kol Lietuvoje bus tokių kūrėjų, mes branginsime savo kultūros paveldą, mūsų tautą gaivins protėvių dvasia...“ — Gimtinės redaktorius K. Račkauskas.

„Atpirkimo kancija įprasmina kiekvieno būti, suteikia jai ramybės ir švaros. Būtent, tai suvokių Jūsų, p. Mykolai, kūrybos dėka“. Druskininkų laikr. redaktorius Eugenijus Rutkauskas.

„Patiko visi Mykolo Paškevičiaus paveiksai, nors jie nutapyti pagal vieną kūrybos temą; bet galima išsivaizduoti jo didžiulį ir visokeriopą kūrybos talentą. Linkime sėkmės dailininkui ir parodos organizatoriams.“

A. Tarasevič, Minskas.

M. Rubackytė koncertuos JAV

Pianistė Mūza Rubackytė.

Pradedant 2001 m. sausio 5-6 d., iškilioji lietuvių pianistė Mūza Rubackytė atliks tris koncertus Amerikoje. Tai bus jos pirmasis pasirodymas su šio krašto simfoniniais orkestrais.

Pirmasis koncertas (sausio 5-6 d.) vyks Nashville, Tenn., su šio miesto simfoniniu orkestru. Kovo 16-17 d., Mūza atliks programą su North Carolina simfoniniu orkestru (Raleigh, NC), o kovo 25 — su Canton (Ohio) filharmonija.

M. K. Čiurlionio 125-ųjų gimimo metinių proga pianistė Rubackytė Prancūzijos valstybinio radijo laidoms padėjo paruošti transliacijas apie Lietuvos muzikos kultūrą. Pasi-naudodama Lietuvos radijo archyvais ir kitais šaltiniais, M. Rubackytė paruošė programą, kurios buvo transliuojamos kasdien, nuo pirmadienio iki šeštadienio, po dvi valandas. Skambėjo ne tik Čiurlionio, bet J. Naujailio, Č. Sasnausko, J. Gruodžio ir kitų Lietuvos klasikų muzika. M.

Rubackytė išitikinusi, kad tai svariausias ligšiolinis lietuvių muzikos kultūros pristatymas Vakaruose.

Apie pianistę M. Rubackytę gražiai atsiliepė Prancūzijos žurnalas *Classica* (2000 m. birželio mėn.), skirtas klasiškosios muzikos aktualijoms ir įrašams. Žurnalas ypač rekomendavo naują M. Rubackytės albumą „Šėtoniškas kelias“. Tai jau devintasis šios pianistės albumas. Šį kartą ji skambina savo mėgstamą kompozitorių Liszt ir viską, kas jo kūryboje susiję su pragaru (iš čia ir tas „šėtoniškas“), pvz., Sonata h-moll (pagal Dantę), G. Meyerbeer operą „Robertas šėtonas“, „Mefisto polka“, „Mefisto valsas“ ir t.t.

Recenzentas žurnale nepagaili gražių žodžių ir Mūzos Rubackytės albumui, ir pačiai pianistei, kurią jis sugretina su žymiaisiais pasaulio pianistais — S. Richter, V. Horowitz, M. Argerich, M. Pollini ir kitais.

Pagerbtas lietuvis dailininkas

Šią vasarą Milwaukee, WI, vykusiame „Stained Glass of America Association“ (Amerikos vitražistų draugija; SG-AA) suvažiavime buvo pagerbtas lietuvis dailininkas Albinas Elskus. Jam įteiktas SGAA prezidento Jim Whitney žymuo už viso gyvenimo pasiekimus dailės srityje.

Suvažiavimą plačiai aprašo draugijos žurnalas *Stained Glass Quarterly* š.m. rudens laidoje, nemažai vietos skirdamas Albino Elskaus biografiškai ir jo gyvenimo kelio apybraižai. Paminima, kad A. Elskaus dailės studijų laikotarpis apima Lietuvą, Vokietiją, Prancūziją ir Jungtines Amerikos Valstijas. Anksčiau jis kūrė George Durhan & Son studijoje New Yorke, bet nuo 1981 m. tapo savarankiškas.

Jis yra parašęs knygą *The Art of Painting on Glass* („Scribblers“, 1980), dėstęs meną Fordham universitete ir Parsons School of Design New Yorke, dalyvavęs daugelyje personalinių ir grupinių parodų (American Craft muziejuje, NY; Renwick galerijoje, Washington, DC; Vatikano

Dail. Albinas Elskus. V. Maželio nuotr.

muziejuje Romoje ir kt.). A. Elskaus darbų yra išgijęs Corning Museum of Glass ir Sained Glass muziejus Ely katedroje, Didžiojoje Britanijoje. Elskus atlikęs daugiau kaip 100 svarbių užsakyimų, 1980 metais jam suteiktas „National Endowment for the Arts Craftsman's Fellowship Grant“.

Albinas Elskus. „Trakų Marija“. 1966 m.

BAROKAS LIETUVOS BAŽNYČIOSE

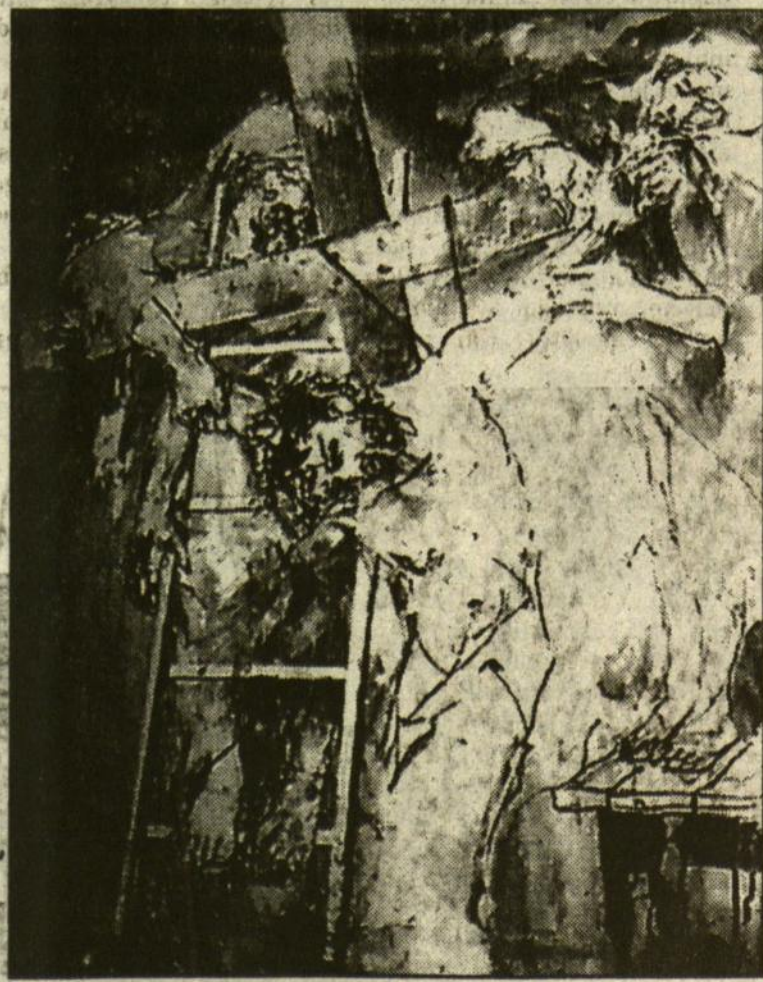
Šv. Petro parapijos salėje (75 Flaherty Way) South Boston, 2001 m. sausio 6 d., 5 val. popiet, ruošiamą paskaita apie baroko meną Lietuvos bažnyčiose. Paskaitą skaitys

(anglų kalba) Arizona State universiteto Architektūros istorijos katedros profesorius Kęstutis P. Žygas, pailiustruodamas skaidrėmis.

Šv. Petro lietuvių parapijai vadovauja klebonas Stephen Žukas, kurio dėka ruošiamą paskaitą.

Fotomenininko Algimanto Kezio ir dail. Kęstučio Mikėno parodoje š.m. lapkričio 4 d., Šv. Kazimiero salėje, Los Angeles, Calif. Iš kairės: Ignas Bandžiulis, Raimonda Kontrimienė, K. Mikėnas, A. Kezy, Dailė Polikaitienė, Stasys Kungys. Paroda ruošė LA ateitininkų sendraugių valdyba.

Mykolas Paškevičius. „Nuėmimas nuo kryžiaus“. 2000.

Leidiniai

Dvidešimtas amžius lietuvių fotografijose

Lietuvoje būta daug įvairaus pobūdžio fotografinių leidinių, almanachų, metraščių, albumų, tačiau neturėjome vieno, visą šio amžiaus Lietuvos fotografijos brandžiausią periodą apimančio, leidinio, parodančio meninės fotografijos esmę — žodyje „skaitytos“ ir žiūrotojų pabrėžia Lietuvos meninės fotografijos meistras, neseniai išėjusio stambiaus lietuviškos fotografijos leidinio sudarytojas Antanas Sutkus ir Stanislovas Žvirgždas, į pasaulį išleidęs šią stambiają fotografijų knygą *Atsiveikimas su XX amžiumi* (tekstas lietuvių ir anglų kalbomis). Šio leidinio — albumo sudarytojai tikisi, kad jame pavyko sujungti visų kartų, visus, po platu pasauli išsiblaškiusius, Lietuvos fotografus ir atspindėti esminius meninius lietuviškos fotografijos bruožus.

Knygos — albumo sudarytojai stengėsi fotografijomis pavaizduoti šio šimtmečio Lietuvą ir jos žmones, du kartus atgavusius šalies nepriklausomybę, išskentėjusius vokiečių ir sovietų okupacijas, genocidą, holokaustą, rezistenciją, tremtis, emigraciją. Vartant albumo puslapius, įsiziūrėjus į fotografijose įamžintus vaizdus, žmonių veidus, galima tvirtinti, kad sudarytojai gerai pavyko įgyvendinti užsibrėžtą tikslą. Margas, kaip ir pats gyvenimas, fotografijų autorių stilius ir požiūris. Šalia A. Aleksandravičiaus, V. Luckaus, A. Maci-

jausko, R. Rakausko, A. Kunčiaus, A. Sutkaus, S. Žvirgždo, kitų garsių fotomenininkų, albumas įdėtos ir mažai žinomų fotografų, laikraščių fotokorespondentų, net mėgėjų nuotraukos. Bet visos jos, pasak albumo sudarytojų, vaizduoja gyvą, kuriantį, vargantį, besidžiaugiantį prislėgtą Lietuvos žmogų ir jo aplinką. Yra nuotraukų, susijusių su krikščioniška lietuvių gyvenimo tradicija.

Senasis pirmosios nepriklausomybės Lietuvos kaimas, jo žmonės, tradicijos atsiskleidžia tų laikų žinomo fotografo Balio Buračo nuotraukose. Štai ratelį basa koja mina Panevėžio apskrities verpėja — audėja J. Jokštienė. Matyti senosios pirkios plūkinė asla, apyvokos daiktai. Kita šio fotografo nuotrauka užfiksuota vandeni, gal į Nemuną, brendančius tų laikų nuogus vaikus. Nežinomų autorių nuotraukos vaizduoja prie tvoros suguldytus, išniekintus pokario partizanų lavonus, kitur — linksmi nusiteikę Kazimieraicio rinktinės vyrai — laisvės kovotojai.

Daug nuotraukų primena sovietinius laikus, žmonių nuotaikas. Tais laikais parduokla kad ir V. Luckaus nuotrauka — pustutės tų laikų parduotuvės lentynos — tik keli buteliai degtinės, cigarečių, konservų dėžutės. Net nėra ko sverti ant prekybos stovinių svarstyklėmis — tad pardavėja sveria jaunos motinos čia atsineštą naują gimę. Arba štai, giliame sovietmečio laikotarpyje, 1966 m. padaryta A. Sutkaus nuotrauka „Kaimo gatvė“ — vaikų — nuskurę, apipyšę, žvilgiantys liūdnu, net skausmingu žvilgsniu. Nejučiomis pagaloji — jei nuo vaikystės jiems teko tokiu žvilgsniu žvelgti į gyvenimą, tai vargu, ar šiandien sutiktas, jau gal žilstelėjęs tos nuotraukos herojus sugebės parodyti giedrą šypseną. Pravertus keliolika puslapių, dėmesį vėl patrau-

Juozas Ambraška. „Sugrįžimas“. Eriškės. 1993 m.

kia, turbūt pusę pasaulio apkeliausi, to paties A. Sutkaus 1991 m. nuotrauka, pavadinama „Sudie, partijos draugai“ — Vilniaus aikštėje stovėjusi Lenino skulptūra, ant pjedestalo palikusi rusiškų batų išnarus, krano nukeliamą pakibusį ore, o tebeįsistiegiama „revoliucijos vado“ ranka, rodanti kelią į „šviesų komunizmo rytą“, atrodo komiška ir tarsi atskleidžia tų komunizmo idėjų absurdiškumą.

Baltijos kelio, Sausio 13-osios vaizdai, po tankų vikšrais traukiami žmonės, Sibiro tremtinių grįžimas į tėvynę... Štai J. Ambraškos nuotrauka „Sugrįžimas“. Į savo tėviškę grįžę, žilagalvis parklupęs ant žemės verkia, neradęs nė žymės savo gimtosios sodybos, trobos, net medžių — viskas sunaikinta. Tik Eriškių bendrovės plynas laukas, stypsančios razienos. Kiti čia sėja, kiti pjauna...

Knygoje — albume — nemažai išsivijusių fotografų, fotomenininkų darbų. Viena iš kelių Kazio Daugėlos 1949 metų nuotrauka vaizduoja į Vakarus pasitraukusius tautiečius, laivu plaukiančius į užjūrus. Naujoviškais, modernistinėmis ieškojimais ir

atradingais pasižymi Algimanto Kezio nuotraukos. Įdomus žmogaus vidų atskleidžiantys JAV gyvenančio Jono Dovydeno portretai. Beje, J. Dovydenas svariai finansiškai padarė ne tik šios knygos — albumo išleidimą, bet ir Lietuvos Fotomenininkų sąjungos galerijos ir būstinės įrengimą Vilniaus Gedimino prospekte. Deja, albume pasigedau nepriklausomos Lietuvos miestus ir kaimus gražiai ir įtaigiai vaizdavojo ir išsiviję gyvenusio, neseniai Vilniuje mirusio fotografo Vytauto Augustino darbų. Juo labiau, kad knygoje — albume mažoka nuotraukų iš šviesių, reikšmingų pirmosios nepriklausomybės Lietuvoje laikų.

Vis dėlto, pasak menotyrininkės A. Narušytės, *Atsiveikimas su XX amžiumi* — įdomi, kokybiška, provokuojanti mintį knyga, įtikinanti, kad niekas geriau nesutaiko su prabėgusiu laiku kaip fotografija.

Knygą — albumą norintys gali parsisiųsti oro paštu. Čekij, 35 JAV dolerių sumai, reikėtų siųsti Lietuvos Fotomenininkų sąjungai, Gedimino pr. 43, Vilnius.

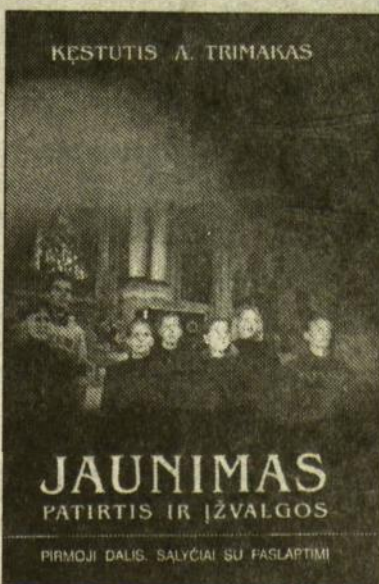
Algimantas Antanas
Naujokaitis

Lietuvos jaunimo pasakojimų rinkinys

Kęstutis A. Trimakas. *Jaunimas: patirtis ir įžvalgos*. Pirmoji dalis. *Sąlyčiai su paslaptimi*. Išleido Katalikų teologijos fakultetas Vytauto Didžiojo universitete ir Lietuvos Katechetikos centro leidykla Kaune, 2000 m. Šios 407 psl. knygos išleidimą parėmė Lietuvių fondas.

Tai bene pirmas tokio pobūdžio Lietuvos akademinio jaunimo patirties rinkinys. Šimtą jaunuolių pasakojimų lydi Lietuvos aukštąsias mokyklas vizituojančio religijos psichologijos profesoriaus pastabos, analizė bei išvados. Pasakojimai suskirstyti pagal temas: žvilgsnis į save bei savo gyvenimą, tikėjimas, tikėjimo sunkumai sovietmečiu, džiaugsmo versmės, kancija ir nelaimės, klystkeliai, savizudybės mėginimai, susidūrimai su mirtimi.

Knygos „Užsklandoje“ rašoma: „Per šiuos Lietuvos akademinio jaunimo išgyventus sąlyčius su margaspalve tikrove — su savimi, su kitais, įkvėpimą ar džiaugsmą nešančiais įvykiais, bet ir su liūdesį keliančiais nepasisekimais, ligomis, nelaimėmis, net su mėginimais nusižudyti — di-

delei jų daugumai pavyko įžvelgti bei įsitikinti, kad egzistuoja aukščiausioji asmeninė Butis. Toks jų įžvelgimas sutampa su šio šimtmečio didžiausio mokslininko Alberto Einsteino įžvalga, kad „egzistuoja giliausias intelektas, labiausiai spinduliuojantis grožis“. Gyvendami pagal tą įsitikinimą jaunuoliai parodė stiprių brendimo požymių. Tuo jie patvirtino žymių psichologų — Williamo Jameso, Karlo Jungo, Viktoro Franklio ir Gordonio Allporto — teigi-

Daug dėmesio išsivijios literatūrai

Naujas, spalio mėnesio Lietuvos rašytojų sąjungos žurnalas *Metai* daug vietos skiria išsivijioje gyvenančių mūsų rašytojų, kritikų kūrybai.

Atkreipė dėmesį Vytauto A. Jonyno straipsnis „Draus apsinuoginimo autobiografija“, nagrinėjantis plataus atgarsio susilaukusius, Lietuvos literatūrai graibstomas (poetas G. Gajauskas iš Klaipėdos man rašė, kad, jei kur netyčia atsirastų šis A. Nykos-Niliūno tomas, jis iškeltų „binkišką balių“) Alfonso Nykos-Niliūno *Dienoraščio fragmentus. 1971-1998*. Dienoraščių fragmentų antroji dalis — pirmą tokios apimties ir mastumo autobiografiją mūsų rašytojoje, leidžianti pajusti šio literatūrinio žanro laisvę ir varžas. Ji sodri, įvairi, stebinti ir perskeltos mūsų literatūros, — ji jau neskaidoma į parašytą užjūryje ir Lietuvoje.

Iš *Metų* 10 nr. sužinome, kad romano *Vilko dantų karoliai* autorius L. Gudauskas nepadarė plunksnos. Pradeda-

Vinco Pietario gimimo 150 metų proga greta J. Šleiko straipsnio „Vincas Pietaris dukters atsiminimuose“ iš 1946 m. kovo 28 d. *Mūsų kelias* laidos persispausdinami žurnalistės Salomėjos Narkevičaitės užrašyti, toli nuo gimtosios žemės atsidurusios dr. V. Pietario dukters Antanijos prisiminimai apie savo tėvą.

Skyrelyje „Tėvynės varpai“ informuojama, kad JAV Lietuvių fondas lietuvių bei, mūsų kultūrai palaikyti šiemet paskyrė milijoną dolerių. Paminimas ir studentus, knygų leidybą Lietuvoje remiantis Akademinio Skautų sąjungos Vyduno fondas.

Egzodo literatūros kritikos indelis į mūsų literatūros mokslą pažymimas išsamia G. Vilono staipsnyje „Lietuvių literatūros mokslo dešimtmetis“. Autorius pažymi, kad po nepriklausomybės atgavimo Lietuvoje buvo išleistos pagrindinės išsivijios kritikos

nus, kad sąmoninga religija brandina asmenis“.

Ši knyga yra ketvirtoji kun. dr. Kęstutis Trimako parašytų religijos psichologijos knygų serijoje, kuri yra plačiai naudojama Lietuvos aukštųjų mokyklų pedagogikos, edukologijos, psichologijos, katechetikos bei kitų mokslo sričių kursuose. Pastarasis jaunuolių pasakojimų rinkinys yra itin lengvai skaitomas, naudingas jaunimui, tėvams, mokytojams bei auklėtojams. Serijos knygos gaunamos *Draugo* knygyne.

Antanas Sutkus. „Kaimo gatvė“. Dzūkija. 1966 m.

2000
RUGPJŪTIS
RUGSĖJIS 8-9
metai

knygos — A. J. Greimo, T. Venclovos, R. Šilbajorio, A. Vaičiuliaičio, V. Kavolio, A. Nykos-Niliūno, taip pat *Egzodo literatūros atšvaitai*, kitos išsivijios autorių kritikos straipsnių, pokalbių, eseistikos antologijos. Remdamasis prof. dr. V. Kubiliaus stambiuoju veikalu *20 amžiaus lietuvių literatūra*, autorius rašo, kad, žlugus sovietijai, neliuko ir perskeltos mūsų literatūros, — ji jau neskaidoma į parašytą užjūryje ir Lietuvoje.

Iš *Metų* 10 nr. sužinome, kad romano *Vilko dantų karoliai* autorius L. Gudauskas nepadarė plunksnos. Pradeda-

Apie naujausią prof. J. Pikūno knygą

Pasaulio lietuvių kultūros, mokslo ir švietimo centras išleido jau ketvirtąją profesoriaus Justino Pikūno knygą *Rorschacho metodikos asmenybei tirti integruotoji sistema*. Naujoji knyga — tai vienos populiariausių ir sudėtingiausių asmenybės tyrimo metodikų (H. Rorschacho projekcinio rašalo dėmių testo) naudojimo vadovas, kurio penkiuose skyriuose ir prieduose pateikiama žinių ir apie metodikos istorinį vystymąsi, ir apie tyrimo procedūrą, duomenų apdorojimą bei interpretavimą. Knygoje remiamasi amerikiečių mokslininku E. Eksnerio višaaipimanchia (komprehensyvine) sistema — labai aukšto mokslo lygio metodika, itin populiaria daugumoje angliškai kalbančių šalių. Ši sistema galbūt ir sudėtinga, tačiau leidžianti gauti daug duomenų bei sudaryti išsamią asmenybės charakteristiką. Beje, ypač patogu, kad knygoje neapsiribojama vien tik šia viena sistema, o pateikiama nemažai apibendrintos informacijos ir iš kitų metodinių H. Rorschacho testo apdorojimo sistemų (pvz., S. J. Beck, B. Klopfer ir kt.), žinios praturtinamos asmenine autoriaus patirtimi ir Lietuvoje atliktų tyrimų pavyzdžiais. Tai nau-

mas spausdinti naujas jo romanas *Šešėliai*. Proza dar atstovauja mažai žinomas autorės A. Bieliauskaitės apsakymas „Sesuo Kornelija“. Taip pat spausdinama iš prancūzų kalbos išvertusi Jean-Marie Gustave Cezio apysaka „Mondo“.

Pateikiame pluoštą poezijos — E. Ališankos, B. Baltrušaitės, M. Karčiausko eilėraščių, o taip pat portugalų poeto Fernando Pessoa poezijos.

Savo aktualumu išsiskiria porinkimines nuotakas apžvelgiantis, žinomo eseisto G. Beresnevičiaus straipsnis „Apie viltį ir neviltį“. Beje, neseniai įvykusiame Druskininkų poezijos rudenyje G. Beresnevičius premijuotas už poeziją eseistikoje.

Recenzijų ir anotacijų skyrelyje apžvelgiamos J. Skabliauskaitės, E. N. Bukelienės, S. Narbuto, kitų autorių naujos knygos.

Skaitytojų dėmesį patraukia „Penki rimti poeto Sigito Gedos klausimai rašytojui Richardui Gaveliui“. Beje, R. Gavelis — A. Vaičiuliaičio premijos laureatas.

Algimantas A.
Naujokaitis

Balys Buračas. „Audėja-verpėja J. Jokštienė“. Panevėžio apskr. 1934 m.

Pieš. G. Didelytės